

DIFERITE MODURI DE MANIFESTARE A TRANSPOZIȚIEI ÎN UNELE PĂRȚI DE VORBIRE. SUBSTANTIVIZAREA ȘI ADJECTIVIZAREA LOR

Angela COPACINSCHI, lector superior

Summary

In the present study I propose to myself to investigate the language facts of the systemic and pragmatic-discursive plan, which are interconnected with each other, that facilitates the interpretation of new concepts and theories in the research reported; to investigate the dynamics of internal transformation of the structure of word in descriptive –normative plan, taking into account the current rules of the languages included in research, to assess from the point of view of conversion theoretical concept as a way of making internal changes in the word into synchronic and diachronic plans, different ways of their manifestation in various parts of speech. We expect the acquisition of new skills and theoretical extension of the observation, recording, description and thorough interpretation of the researched phenomenon, to elucidate the internal transformation of the word from a functional perspective, interdisciplinary, based on concepts of grammar, stylistics, lexicology, history of the Romance languages categories.

În prezentul articol va fi abordată problema adjectivului și adverbului ca părți de vorbire, exprimate în câteva limbi romanice studiate. Ceea ce unește adverbele, prepozițiile, conjuncțiile, interjecțiile, particulele este în mod special invariabilitatea lor. Dar există distincții destul de pronunțate în ce privește valoarea și funcția lor. Chiar și autorii care pun adverbul cu alte cuvinte auxiliare în aceeași clasă de cuvinte sunt constrânși de a-l degaja drept o specie de cuvinte distincte de prepoziții, de conjuncții, și de interjecții [1, p. 81].

Îmi propun:

1) de a elucidă transformarea rădăcinii cuvântului dintr-o perspectivă funcțională, interdisciplinară, bazată pe conceptele de gramatică, stilistică, lexicologie, istoria limbilor romanice;

2) de a investiga faptele lingvistice în plan sistemic și pragmatic-discursiv, care sunt interconectate unele cu altele, care facilitează interpretarea unor noi concepte și teorii în cercetare;

3) de a investiga dinamica de transformare internă a structurii unui cuvânt în plan descriptiv-normativ, ținând cont de normele actuale ale limbilor incluse în cercetare;

4) de a evalua conceptul de conversie din punct de vedere teoretic ca o modalitate de a face schimbări interne în cuvânt în planurile sincronice și diacronice, diferite moduri de manifestare a lor în diferite părți de vorbire. Aspirăm la dobândirea de noi competențe și extinderea teoretică a observației, înregistrarea, descrierea și interpretarea aprofundată a fenomenului cercetat.

Actualitatea temei acestui articol și noutatea subiectului constă în cercetarea pertinentă a temei privind abordarea inovativă față de schimbările lingvistice în structura internă a cuvântului, pornind de la limba de bază – cea latină față de alte limbi-țintă, care fac parte din grupul de limbi romanice: franceza, italiana, spaniola și româna. Lipsa publicațiilor cu privire la studiul în planul menționat, cel contrastiv, a impulsionat abordarea multidimensională. Utilitatea studiului nostru constă în confruntarea faptelor referitoare la utilizarea limbii în diferite medii lingvistice.

Scopul studiului destinat adjectivului este de a dezvălui potențe transpozitive în cadrul adjectivului spre adverb în limbile română, franceză, italiană [6].

Vom stabili corelația dintre fenomenele nominalizate, adică transpunerea, corelația ei cu conversia și obținerea repercusiunilor prin omonimie.

Ce presupune, de asemenea, modificarea structurii externe a cuvântului, care are loc cu ajutorul sufixelor, prefixelor, prin intermediul conversiei, compunerii, derivării proprii și impropriei, acesta fiind un alt aspect în cercetarea de față.

Ne-am propus să analizăm modul în care structura internă a cuvântului, deci în mod special, structura rădăcinii lui, s-a modificat în unele limbi romanice de-a lungul secolelor, începând de la latină, și de a face o analiză în fiecare dintre aceste limbi, apoi adăugând versiunea română a cuvântului.

De exemplu, vorbind despre esența cuvintelor slave în limbile romanice estice, vom menționa câteva domenii, sfere de activitate. Este importantă angajarea de cuvinte slave, cu toate că în limba română, de exemplu, există o versiune de origine latină a aceluiași cuvânt, vom aborda modul în care am

descrie originea latină a cuvântului față de o altă origine, prezentând o paralelă cu limba engleză. Se atestă influența limbilor slave de est în:

1. Cuvintele cu conținut abstract: rom.: dragoste (iubire), eng.: love – it.: amore; rom.: prieten (amic), eng.: friend – it.: amico; rom.: iscusință, eng.: skills – it.: abilită; rom.: cinste, eng.: honor – it.: onore; rom.: nădejde (speranță), eng.: hope – it.: speranza; rom.: slavă, eng.: glory - it.: gloria; onore; rom.: taină, eng.: mystery – it.: mistero; rom.: jale, eng.: mourning – it.: lutto; rom.: vrajă, eng.: spell – it.: incantesimo; rom.: a iubi, eng.: to love – it.: amare; rom.: pază, eng.: guard, it.: sicurezza; rom.: paznic; it.: guardiano, eng.: guardian; rom.: bogat, eng.: rich, it.: ricco.

2. Termenii de rudenie: rom.: tată, mamă, nănaș, nevastă; eng.: Father, Mother, godfather, wife; it.: padre, madre, padrino, moglie.

3. Termeni agricoli: rom.: plug, boroană, coasă, sapă, greblă, lopată; eng.: plow, harrow, scythe, dig, rake, row, shovel; it.: spina, falce, zappa, rastrello, pala.

B.P. Hașdeu, un mare om de știință moldovean, spunea că opt din fiecare zece termeni agricoli sunt de origine slavă [2, p. 26-27].

Termenii care exprimă obiecte pentru utilizare în casă și grădină: rom.: cumpănă (de fântână), sită, undiță, snop, pușcă, prispă, sfredel, război de țesut, clește, topor, sulia, pod, pârleaz, coteț (pentru găini), iesle, zid, teleagă, pivniță; eng.: (well) sweep, shadoof, sieve, fishing rod, sheaf, rifle, porch, drill, loom, pliers, axe, spear, bridge, stile, hen coop/ house, manger, wall, wheel barrow, cellar; it.: bilancia per pozzo, setaccio, canne da pesca, covone, fucile, portico, trapano, telaio, pinze, ascia, lancia, ponte, scaletta, gabbia (per le galline), la mangiatoia, parete, carriola, cantina [3, p. 57-56].

Friedrich Müller, lingvist austriac și etnolog, care a studiat limbile hamito-semite și ceea ce actualmente se numesc limbile afro-asiatice, și adepții săi cred că latina populara a fost vorbită în cele mai vechi timpuri, ca o limbă comună în spațiul roman, până la sfârșitul secolului VIII-lea. Ei au raportat în acest moment apariția limbilor romanice. Ca mărturie, cele mai vechi monumente datează din secolul al IX-lea. Pentru latina vorbită în toate perioadele existenței sale au existat diferențe între standardele vorbite și literare. Fonetica limbii latine în perioada târzie se caracterizează prin schimbarea accentului muzical, cu un accent dinamic [5, p. 157]. Vocalele au continuat să se distingă de perioada respectivă, dar s-au transformat în deschise și închise:

ā > a – închis

ā > a – deschis

Pierderea diferențelor cantitative ale vocalelor au contribuit în silaba neaccentuată la amestecul anumitor vocale i, e, și u, o:

Latina clasică

senatus

doctrinae

Căderea vocalei accentuate

speclum

Dispariția diftongilor

Phebus

Pasajul consoanei surde în consoană sonoră

Pacatus

Amatus

Căderea consoanei finale

Ama

Bétacismul

plebes

x/s n cade, rămâne s

omnipotes

H aspirat

orti

latina vorbită

non sinatus

non ductrinae

non speculum

non Phoebus

non pacatus (pașnic)

non amatus (iubit)

non amat (iubește)

non plevis

non omnipotens

non horti (horticulteur-trice)

În morfologie se produce înlocuirea formei sintetice cu cea analitică.

Limba derivată din latină, parte italiană din familia de limbi romance (numită, de asemenea, mai rar, neo-latină), a existat alături de franceză, spaniolă, portugheză, galiciană, catalană, română. Din cauza descendenței comune, aceste limbi au asemănări între ele și caractere comune în același timp. Intenționăm să subliniem faptul că structura cuvântului se schimbă în dependență de sens și de caractere comune.

De-a lungul istoriei, de fapt, fiecare limbă s-a îndepărtat de latină, mai puțin de limbile surori, în parte, datorită anumitor evenimente (cum ar fi întâlniri și contacte cu alte limbi), în parte, datorită substratului.

Unele limbi romanice au păstrat afinitatea lor cu latina, altele s-au distanțat de latină, de exemplu, limba franceză, considerată de unii oameni de știință în afara familiei. Italiana și spaniola au păstrat caracteristicile latine la suprafață.

Desigur, aceste concepte sunt supuse la diferite discuții, nivelele analitice, în mod special: limba franceză, de exemplu, s-a depărtat de latină din punct de vedere fonetic și fonologic (are accent pe ultima silabă a cuvântului, are vocale nazale, etc), italiana se apropie de limba latină mai mult în ceea ce privește anumite aspecte ale morfologiei, dar mai puțin în ceea ce privește sintaxa și pentru anumite inovații lexicale. Pe de altă parte din cauza unui vocabular mare de origine slavă, limba română este o altă limbă relativ îndepărtată de latină.

Unele trăsături semnificative merită a fi amintite; limba italiană, de exemplu:

a) este singura limbă romanică, care a preluat din vocabularul latinesc două prepoziții: *da* și *di*

it.: *libro di viaggio e libro da viaggio, tazza di caffè e tazza da caffè, ecc.*; a cup for coffee și a cup of coffee, etc.;

b) este limbă romanică, deoarece aceasta conține cele mai numeroase derivate (parasintetice sau nu), bazate pe numele unei părți a corpului. Să vedem cum apar modificările derivate în structura cuvântului: a) eng.: arm; it.: braccio → abbracciare, imbracciare, sbracciare, sbracciarsi; b) eng.: eye; it.: occhio → adocchiare, inoculare; c) eng.: head; it.: testa → intestare; d) eng.: chest; it.: petto → impettire. [8]

După acest model, vor fi procesate și alte exemple:

În limba franceză se atestă următoarele exemple: -eur: *maigre* – la *maigreur*, *lent* – la *lenteur*, *rouge* – la *rougeur*, *blanc* – la *blancheur*, *épais* – ml' *épaisseur*, *doux* – *douceur*, *long* – *longueur*, *pâle* – *pâleur*, *profond* – *profondeur*; eng.: *thin* – *thinness*, *slow* – *slowness*, *red* – *redness*, *white* – *whiteness*, *thick* – *thickness*, *soft* – *softness*, *long* – *length*, *pale* – *pallor*, *deep* – *depth* [4, p. 16-17].

Derivarea se manifestă în mod diferit [7].

Acest procedeu lingvistic are loc prin adăugarea la rădăcină a unei varietăți de: → sufixe (de exemplu, în același mod se procedează pentru cazurile latine), spre deosebire de ceea ce se întâmplă în franceză și spaniolă, unde are loc adăugarea unui element la cuvântul de bază, după cum vom vedea în continuare: → flexiuni de singular / plural și de sex masculin / feminin, în trei limbi romanice, în cadrul substantivelor, verbelor și adjectivelor

Limba italiană → *libr-o* → *libr-i-am-o*

bianco → *bianca* am-i-amo

Limba franceză → *francese livre* → *livre-s (j') aim-e*

blanc → *blanche (nous) aim-ons*

Limba spaniolă → *libro* → *libro-s quier-o*

blanco → *blanca quer-emos*

În concluzie putem menționa că modificări de acest gen au loc în aproape toate părțile de vorbire, care vor fi subiectul unui studiu aparte.

Bibliografie

1. Cotelnic, F., *Transpoziția adverbului*, Chișinău, 1968.
2. Muslea, Ion, Bîrlea, O., Tipologia folclorului: Din răspunsurile la chestionarele lui B. P. Hasdeu, București, 1970, pp. 26-27.
3. Poghirc, C., Hașdeu lingvist și filolog, București, 1968, pp.57-59.
4. Solcan, A., Neamțu, N., Guzun, M., *Grammaire du français*. Chișinău, 2013, pp. 16-17.
5. Pinchon, R.- L., Wagner, J., *Grammaire du français classique et moderne*, Paris, 1991.
6. [<http://www.etudes-litteraires.com/adverbe.php>]
7. [<http://www.etudes-litteraires.com/lexicographie.php>]
8. [WWW.TRECCANI.IT/ENCICLOPEDIA/LINGUE-ROMANZE-E-ITALIANO_(ENCICLOPEDIA_DELL'ITALIANO)/]